

Angerlarsimaffeqanngitsuuneq pillugu immikkoortumut pilersaarut

Angerlarsimaffeqanngitsuuneq pillugu nunarsuaq tamakkerlugu anguniakkanit aamma Angerlarsimaffeqanngitsuuneq pillugu periusissiaq Kommuneqarfik Sermersuup kommunimi iliuuserisassai tunngavilersugaapput. Kommunimi pijuartitsisumik ineriartortitsineq pillugu Nunarsuaq tamakkerlugu anguniakkat kommunimi periusissianut politikinullu najoqquataasarput, matumanilu isumaginninnikkut, aningaasatigut avatangiisitigullu pijuartitsisumik ineriartortitsineq tamakkiisumik anguniagaavoq. Kommuneqarfik Sermersuumi pijuartitsisumik ineriartortitsinerup innuttaasut inuttut ineriartorsinnaanerannut isumalimmillu inuuneqarnissaannut periarfissaqarnerannik qulakkeerinnittuussaaq.

Matumani kommunimi Angerlarsimaffeqanngitsuuneq pillugu immikkoortumut pilersaarummut Angerlarsimaffeqanngitsuuneq pillugu periusissiaq tunngavigineqarpoq. Periusissiami angerlarsimaffeqanngitsuunermut pissutaanerusat nassuiaatigineqarput. Kommuneqarfik Sermersuumi angerlarsimaffeqanngitsuuneq arlalitsigut aanngajaarniutinik atonerluisuunermik pissuteqartarpoq; tarnikkut, isumaginninnikkut aningaasaqarnikkullu unamminartorsiornerit, pinerluuteqartarnerit, suliffissaaleqineq kiisalu siunissamat pilersaaruteqannginneq. Pissutaasut taakku Sermersuumuinnaq atuutinngillat, Nunatsinnili aamma nunat assigiinngitsut akornanni angerlarsimaffeqanngitsuunermut pissutaasut assigaa. Innuttaasulli angerlarsimaffeqanngitsut inissamik amigaateqarneq assigiissutigaat.

Kalaallit Nunaanni inuttut ajornartorsiuteqartut suliffeqanngitsut attaveqaateqanngitsulluunniit annermik illoqarfinnut anginerusunut pingaartumillu Nuummut nuuttarnerat nalinginnaasuvoq. Kalaallit Nunaanni ajornartorsiutaasoq Nuummi isumagineqartarpoq tamanna isumaqarpoq. Angerlarsimaffeqanngitsut Nuummi amerlanerpaammata immikkoortumi pilersaarummi (periusissiamilu) suliniutigisassani Nuuk sammineqarnerussaag. Immikkoortumut pilersaarummi inissamik amigaateqarneq angerlarsimaffeqanngitsuunerlu kommunimi illoqarfiit sinnerini aamma unamminartuusooq eqqumaffigineqarportaaq.

Danmarkimi Socialstyrelsenip (isumaginninnermi aqutsisoqarfik)

Angerlarsimaffeqanngitsuunermut taaguutip isumaa periusissiami immikkoortumut pilersaarummilu malinneqarpoq. Angerlarsimaffeqanngitsutut tassaapput inuit nammineq (pigisaminnik attartukkamilluunniit) ineqanngitsut imaluunniit ineqqamik atugaqanngitsut, kisiannili allani najugaqarnissaminnik innersuunneqartarput imaluunniit utaqqiisaasumik ilaqqutaminni, ikinngutiminni ilisarimasaminniluunniit isumaqatigiisummik pigisaqaratik najugaqartinneqartut. Angerlarsimaffeqanngitsuuneq aamma tassaavoq inuit unnuami sumiiffissaqanngitsut.¹

1

Immikkoortumut pilersaarummi anguniakkat pingaarnert pingasuupput:

- Nuummi angerlarsimaffeqanngitsunut ornittakkamik pilersitsineq
- Angerlarsimaffeqanngitsunut ataavartumik inissianik pilersitsineq
- Angerlarsimaffeqanngitsuuneq pinaveersaartinniarlugu ikiuinialunilu periaatsinik ineriartortitseqqinneq

Tamanna tunngavigalugu Suliffeqarnermut Isumaginninnermullu Ingerlatsivimmit angerlarsimaffeqanngitsut toqqissisimasumik isumaqarluartumillu inuuneqarnissaat, ilaatigut ataavartumik inissaqartitsinikkut, sulissutigineqarput.

Angerlarsimaffeqanngitsunut neqeroorut

Kommuneqarfik Sermersuumi najukkaminik nalunaarsorneqanngitsut amerlassusiisa nikeriarnert (paasissutissat Winformatikkimeersuupput)

Sumiiffik	2017	2018	2019	2021 (februaari)
Ittoqqortoormiit	x	16	14	3
Tasiilaq	90	92	59	61
Paamiut	34	22	36	31
Nuuk	337	338	366	404
Katillugit	461	468	475	499

Kommuneqarfik Sermersuumi najugaqanngitsut 499-inik amerlassuseqartut tabelimi takutinneqarput. Najugaqanngitsuuneq imaattuaannanngilaq angerlarsimaffeqanngitsuuneq. Taamaattumik najugaqanngitsut amerlassusaat angerlarsimaffeqanngitsut amerlassusiviinit annertunerussagunarpoq. Tamanna Namminersorlutik Oqartussat angerlarsimaffeqanngitsunik kisitsisimanagerat aamma takutippaat. Namminersorlutik Oqartussat kisitsineranni angerlarsimaffeqanngitsut 200-t sinnerlugit atii katersorneqarput. Taamaattumik angerlarsimaffeqanngitsut amerlassusaat 200-t aamma 499-it akornaniissimassasoq Ingerlatsivimmit nalilerneqarpoq. Kisitsisit ersersippaattaq Nuummut tikiussortut amerlasoorujussuusut. Tupaallaatissaanngilaq, neqeroorutigineqartussalli sumi suusanersullu eqqarsaatigalugit eqqumaffigineqarnissaat pingaaruteqassaaq.

Angerlarsimaffeqanngitsut unnuisarfii aamma Inissiat katitertakkt

Angerlarsimaffeqanngitsut unnuisarfii innuttaasut aalajangersimasumik najugaqanngitsut unnuamuinnaq unnuisittarpaat. Kommuneqarfik Sermersuumi ilisimaneqanngitsumik najugaqartut nalunaarsorsimanissaq unnuinissamut piumasaqaataasoq. Inissiat katitertakkt utaqqiisaasumik, piffissamili sivirusummi, ineqarnissamut neqeroorutaapput. Inissiat katitertakkt

innuttaasut nuuffigisinnaavaat, innuttaasooq Kommuneqarfik Sermersuumi ilisimaneqanngitsumik najugaqartutut nalunaarsorsimaguni, suliffeqaruni inissiatileqatigiillu ilaannut allatsissimaguni. Tunngaviusumik innuttaasooq utaqqiisaasumik qaammatini arfinilinni najugaqarsinnaavoq sivitsuinissamut periarfissaqarluni.

Inissiat katitertertakkat utaqqiisaasumik aaqqiissutaanerat attatiinnarneqarnissaat pingaaruteqarmat qaammatini arfinilinni killiliinermut pissutaavoq. Kommunimit innuttaasut aningaasarsiorluartut namminersorsinnaasullu, inimut akiliutip annikinnera pissutigalugu, inissiamiiginnarnissartik orniginarnerutittaraat misigineqartareerpoq. Inissiat katitertertakkat taakkununga iluaqutaanissaat siunertaangilaq. Inissianut katitertertakkanut tunngatillugu innuttaasut nammineersinnaanissaminnut ilinniarnissaat siunertaavoq.

Tamatuma saniatigut inissianut katitertertakkanut piffissarititaasooq nikerarsinnaanera pingaaruteqarpoq, innuttaasut tapersorsorneqarnissaminnut pisariaqartitsivittunut qaammatit arfinillit sivitsorneqarneqarsinnaaniassammata. Innuttaasumut inissiamik naleqquttumik neqeroorutigineqarsinnaasumik soqanngippat tamanna aamma sivitsuinissamut tunngaviussaaq akuerineqarsinnaasooq.

Angerlarsimaffeqanngitsunngorsinnaanermik pinaveersaartitsineq

Angerlarsimaffeqanngitsutut inissimalernissaq sioqqullugu pinaveersaartitsinissaq pitsaanerpaavoq. Taamaattumik ingerlatsivimmit suliniutit arlallit aallartinneqarlutillu kommunimi angerlarsimaffeqanngitsuunerup pinaveersaartinneqarnissaanut suliniutip ineriartorteqqinneqarnissaa sulissutigineqassaaq.

Inissiatileqatigiiffinnik suleqateqarneq

Angerlarsimaffeqanngitsunngorsinnaaneq pinaveersaartinniarlugu ingerlatsivik inimut akiligassanut tunngatillugu Iserit aamma INI attaveqarfigilerpaa. Tamatuma kinguneraa innuttaasut arlallit inigisaminnit anisitaanissaraluannut ikiunissamut kommune periarfissaqalerneranut. Innuttaasut, akiligassaqalinninneranni ikiorserneqarniassammata, suleqatigiinnerup annertusarnissaa anguniagaavoq.

Inuusuttut akornanni angerlarsimaffeqanngitsunngornissamut pinaveersaartitsineq.

Kommunimit innuttaasut arlallit ajornartorsiutillit aningaasaqarnertik isumaginissaannut ajornartorsiutigisaraat misigineqartarpoq. Tamanna ajornartorsiutit piujuaannarnissaannut pissutaaqataavoq. Innuttaasut ajornartorsiutillit siornanit inuusunnerusartut tamatuma takutippaattaaq. Taamaattumik kommunimit ukioqatigiit taakku akornanni angerlarsimaffeqanngitsunngornissamut pinaveersaartitsinissaq pillugu periaasissanik attaveqaatinillu ineriartortitsinissaq sulissutigineqassaaq. Tamatuma ilaatigut nassataraa kommunimi suliffeqarfiit, soorlu Aqqusinermi ujartuilluni angalaartartut, Majoriaq aamma Meeqqanut Ilaqutariinnullu Ingerlatsivik kiisalu avataaneersut suliniuteqartartut soorlu Grønlandsbanken, annertunerusumik suleqatigineqarneritigut.

Isertitsivimmiinneq kingornalu inuiaqatigiinnut akuliuteqqinneq

Pinerluttunik Isumaginnittoqarfimmik suleqateqarneq annertusarneqassaaq Maannamut arlalitsigut innuttaasut isertitsivimmiinnerminni inissiatik annaasarpaat aningaasaqarniarnerallu ajalusoortarluni. Tamatuma kingunerisaanik innuttaasut isertitsivimmeereeraangamik angerlarsimaffeqanngitsunngortarput. Pinerluttunik Isumaginnittoqarfimmik suleqateqarnerup kingunerisaanik innuttaasut pineqaatissinneqarsimallutik parnaarussivimmiittut annertunerusumik inuiaqatigiinnut attaveqarnerannik attassisinnaanerussapput, parnaarussivimmiinnerullu kingorna nalinginnaasumik inuunertik uterfigisinnaassavaat imaluunniit inuuneqalersinnaassapput. Anguniakkap taassuma piviusunngortinnissaanut parnaarussaanut naammassinissaa sioqqullugu piareersarnissap pingaartinneqarnissaa pingaaruteqarpoq. Tamanna pissaaq Pinerluttunik Isumaginnittoqarfiup, Aqqusinermi ujartuilluni angalaartartut, Innarluutilinnut tarnikkut nappaatilinnullu Immikkoortortaqarfiup, Majoriap allallu suliniuteqartut attuumassuteqartut akornanni siammasissumik suleqatigiinneratigut. Taamaalilluni pineqartunut kommune angerlarsimaffeqanngitsuunermut pinaveersaartitsinernut suliniutit annertusarsinnaassavaataaq.

Angerlarsimaffeqanngitsunut inissiat

Angerlarsimaffeqanngitsuuneq pillugu periusissiami allassimasutut angerlarsimaffeqanngitsuunermut tunngaviusut tassaapput inissiaqannginneq kiisalu isumaginninnikkut ajornartorsiuteqarneq. Inissaaleqinerujussuaq qaangerniarlugu Nuummi arlalinnik utaqqiisaasumik inissianik pilersitsisoqarsimavoq - tassa angerlarsimaffeqanngitsunut unnuisarfiit marluk kiisalu inissiat katitertakktat.

Inissiat katitertakktat kiisalu isumaginnittoqarfimmit inissiat agguataartarnerannit Housing First assigalugu periutsit ineriartortinneqarneranni pingaarnertut inissisimassapput. Iliuuseqarnissaq Nuummi siammasissumik suliniuteqartut allat suleqatigalugit pissaaq.

Iliuuseqarniarneq pingaartumik Nuummi inissaaleqinerup tatisimanninnera pillugu unammillernartuuvoq. Innuttaasut isertitaqanngitsut, isertitakitsut aamma imaluunniit aalajangersimasumik isertitaqanngitsut Nuummi inissiaatileqatigiiffinnut namminersortunut periarfissaqarpiangillat. Peqatigitillugu inissianut nalinginnaasunut initaarniarneq nalinginnaasumik ukiuni arlalinni utaqqineqartarpoq.

Taamaattumik ingerlatsivimmit isertitakitsunut, soorlu angerlarsimaffeqanngitsunut utoqqarnullu, inissianik ataavartumik pilersitsinissaaq pingaartinneqartariaqartoq nalilerneqarpoq. Taamatut pingaartitsineq immikkut tulleriiaarisuqarneranik taparserneqassaaq, taamalu pineqartut inissianut periarfissinneqarnissaat qulakkeerneqartassaaq. Inissianik taakkuninnga pilersitsiniarnermut periarfissarsioarnissamut misissuinerneq suliaqarnissaq siunertarlugu Suliffeqarnermut Isumaginninnermullu Ingerlatsiviup Sanarfinermut Avatangiisinullu Ingerlatsivik suleqatigissavaa.

Tassunga ilanngullugu Suliffeqarnermut Isumaginninnermullu Ingerlatsivik, inissianut nalinginnaasumik tulleriissaarinertulli inissiat ilaannik, agguassinnaatilaalissaaq. Inissiat ilaat

taakkua utaqqiisaasumik ineqartinneqarallartunut inissiassatut agguanneqarsinnaassapput. Suliaq taanna suli ineriartortinneqarpoq.

Housing First

Inissaaleqinerup isumaginninnikkut ajornartorsiutit imminnut attuumassuteqartut aaqqiissuteqarfigineqarnissaannut ilisimatusarnerup takutippaa periusissiaq Housing First aaqqiissut pitsaanerpaassasoq. Housing First nunani allani atorneqartoq (pingaartumik USA, Canada aamma Frankrig) misilerarneqarsimavoq, taamungaannaq toqqartuilluni, nakkutigisaasumik misileraanikkut, suliniut Housing First innuttaasunut angerlarsimaffeqanngitsunut pitsaalluinnartumik angerlarsimaffeqaannarnissamullu sunniuteqartoq, innuttaasunut suliniummik taama ittumik tunineqanngitsunut sanilliullugu².

Housing First tassaavoq angerlarsimaffeqanngitsut piaartumik oqartussaasunit initaarnissaat qulakkeerneqartarnera saniatigullu isumaginninnikkut suliatigut suliniuteqarneq. Tunngaviusut tassaapput:

- Inissiaqarneq, inuup tunngaviusumik pisinnaatitaaffigisassaa
- Ataqqinninneq, misiginneqatiginnissinnaaneq aamma innuttaasunut tamanut inuppalaassuseq
- Innuttaasunik sullissisussaataaneq, pisariaqartitsinerat naapertorlugu
- Inissiat inuit namminerisamik najugassaat nalinginnaasumik sanaartornermi
- Inissiaq aamma kaammattuinnermik neqeroorutit immikkoortillugit
- Innuttaasup pisariaqartitai aallaavigalugit namminerlu aalajangeeqataatillugu
- Peqqissarneq tunngavigalugu
- Ajoqusersinnaaneq annikillisillugu

Kommuneqarfik Sermersuup periuseq Housing First, najukkamut naleqqussarlugu ineriartortinnissaa sulissutigissavaa. Periutsinik ineriartortitsilluni sulinerup ilagivaa suleqatigiinnik malitseqartitsisoqarnissaa. Angerlarsimaffeqanngitsunut ornittakkamik pilersitsinissamik pilersaarusernermut atatillugu suleqatigiit malitseqartitsisartut pilersinneqarput. Suleqatigiit tassaapput:

- Nuummi Kofoeds Skole
- Tarraq
- Steven Arnfjord/ No INI
- Sømandshjemmet
- Frelsens Hæri
- Aqqusinermi ujartuilluni angalaartartut
- Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfik
- Sanarfinermut Avatangiisinullu Ingerlatsivik

² Housing first Danmark-imi, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Suleqatigiinni taakkunani ataatsimoorussamik aaqqiissutissat suleqatigiinnerlu oqaluuserineqartarput. Tamatumunnga ilaavortaaq suleqataasut tamarmik immikkut Housing First-imut atatillugu qanoq tunniussaqaarsinnaanerlutik misissuisariaqarnerannik.

Housing First-imik suliniuteqarnerup ineriartortinneqarnissaanut inissiat katitertakkat toqqammavigneqarnissaat anguniagaavoq.

Taamaattorli ataavartumik inissamik neqerooruteqaarsinnaaneq suliniutinut ilaasariaqarpoq. Tamanna pillugu ingerlatsivimmit inissat pillugit suleqatigiinnik pilersitsinissaq anguniarneqassaaq, tassanilu assersuutigalugu, innuttaasut taakku pingaernerutillugit, Iserit aamma Ini peqataassapput.

Arnat angerlarsimaffeqanngitsuunerlu.

VIVE-mit (Danmarkimi instituti ilisimatuutut misissuiffik) misissuinerup 2018-imeersup takutippaa, arnat angerlarsimaffeqanngitsunngoriaataarsimasut neqeroorutini arnanut angerlarsimaffeqanngitsunut naleqqussakkanut atuinissaminnut pisariaqartitsisinnaasut. Tassa imaakkami angerlarsimaffeqanngitsunut arnanut angutinullu akuleriisitsilluni neqeroorutini angutit aangajaarniutinik imigassamillu atonerluisuunerat pissutigalugu avatangiisit sakkortusinnaasarneri. Arnat ilaat tamatumunnga pakkersimaarneqarnissaat pisariaqartittarpaat, minnerunngitsumik assersuutigalugu persuttagaasimanermik imaluunniit nakuuserfigitissimanermik misigisaqaarsimagaangata. Akerlianillu misissuinerup takutippaattaaq arnat angerlarsimaffeqanngitsut ilaat arnanut angutinullu akuleriisitsilluni neqeroorutit orniginartinnerusaraat. Suliniutit arnanut ataasiakkaanut tulluussarneqartariaqartut tamatuma takutippaa.

Kommuneqarfik Sermersuumi angerlarsimaffeqanngitsunit angutit amerlanerusarput. Tamanna illoqarfiit nunallu assigiinngitsut akornanni nalinginnaaneruvoq. Oqaatigineqareersutulli arnat angerlarsimaffeqanngitsut ilaat allanit mianersuunneqarnerusariaqarput, taamaattumillu kommunimit arnat inissisimanerat qanorlu angerlarsimaffeqanngitsut inissisimajunnaarnissaannut ikiorserneqaarsinnaanerit immikkut ittumik eqqumaffigineqarnerusaaq.

Arnanut angerlarsimaffeqanngitsunut suliniutini tamatumunnga ilanngullugu iliussissat pilersaarutini tamanna eqqarsaatigineqassasoq anguniagaavoq. Tassa kommunimit ilaatigut angerlarsimaffeqanngitsunut neqeroorutini immikkut sinittarfeqarnissaat uffarfeqarnissaallu anguniarneqassaaq.

2020-mi siunissamilu neqeroorutit allannguutaat

Suliffeqarnermut Isumaginninnermullu Ingerlatsiviup Sanarfinermut Avatangiisinullu Ingerlatsivik suleqatigalugu angerlarsimaffeqanngitsunut unnuisarfik blok B-mut inissiat ikkussortakkanullu taarsiullugu Nuummi unnuisarfissaq nassaarineqarpoq. Init siornatigut atorneqartut aserfallassimaneri pillugit nuunnissaq pisariaqarsimavoq.

Angerlarsimaffeqanngitsunut unnuisarfik blok C-mut aamma D-mut nuunneqarput, tassanilu inissat 36-t neqeroorutaapput, inissiat katitertakkallu 24-nut inissaqarlutik. Taakku saniatigut kommune

angerlarsimaffeqanngitsunut unnuisarfimmik Kujallerpaani atorsinnaasamik peqarpoq. Taanna aamma 36-nik inissaqarpoq.

Neqeroorutit qulaani taaneqartut angerlarsimaffeqanngitsut pisariaqartitaat tamakkiisoq matussusersinnaangilaat. Ataatsimut isigalugu angerlarsimaffeqanngitsunut unnuisarfiit tassanngaannartumik pisariaqartitsisunit atorneqartarput. Inissiat katitertakkat/utaqqiisaasumik inissiat utaqqiisaasumik inissaqalernissap tungaanut najugarisassatut atuuffeqassapput.

Siunissami angerlarsimaffeqanngitsut amerliartornissaat naatsorsuutigineqarpoq. Tamatumunnga ilaatigut innuttaasut amerliartornissaanut naatsorsuutigineqartoq taavalu angerlarsimaffeqanngitsut Nuummut nuukkajuttartut misilittagarineqarnerat pissutaavoq.

Tamanna pillugu ingerlatsivimmit inissiat katitertakkani/utaqqiisaasumik inissiani soorluttaaq aamma angerlarsimaffeqanngitsut ornittagaanni inissanik amerlanernik pilersitsinissaq sulissutigissavaa. Angerlarsimaffeqanngitsut maannakkut siunissamilu amerlassusaat nalorninarsinnaavoq, taamaattumillu ineriartorneq naapertorlugu ingerlatsiviup anguniakkat naleqqussartassavai. Maannakkut Nuummi angerlarsimaffeqanngitsut unnuisarfiani inissat 2035-mi katillugit 70-iunissaat kiisalu inissiani katitertakkani inissat 70-iunissaat anguniarneqarpoq. Neqeroorutit taakku Nuummi siunissami angerlarsimaffeqanngitsunut ornittakkamiitinneqarnissaat pilersaarutaavoq.

Tamatuma saniatigut Paamiuni Tasiilamilu utaqqiisaasumik inissiaqalernissaa sulissutigineqassasoq siunnersuutigineqarpoq. Assersuutigalugu ataavartumik initaarnissap tungaanut inissianik angerlarsimaffeqanngitsunut atorneqarsinnaasunik.

Ilanngussat

- 1) Nunarsuaq tamakkerlugu anguniagassanut periusissiaq
- 2) Angerlarsimaffeqanngitsuuneq pillugu periusissiaq - ilanngunneqarpoq
- 3) Suliassamik saqqummiussineq: Angerlarsimaffeqanngitsut pillugit suliniut (Suliffeqarnermut Isumaginninnermullu Ataatsimiititaq, novembari 2019)